

การบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ

Appropriate Management of Dairy Farm Members for Dairy Farmers
According to the Philosophy of Sufficiency Economy Chaiyaphum Province

กิติพร เศรษฐภูมิภักดี¹ พัทธ์พงษ์ กางการ² และณัฐดนัย แก้วโพนงาม³
Kitiporn Sretthaphumphakdi, Pitakpong Kangkan and Natdanai Kaewphon-Ngam

Received: February 27, 2022

Revised: March 27, 2022

Accepted: March 30, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.85

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนม 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) หาแนวทางการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีวิจัยระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกฟาร์มโคนม จำนวน 145 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบ Check List สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการโดยภาพรวมปฏิบัติองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์มอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือ ด้านอาหารโคนมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=5.05$, S.D.=0.45) รองลงมาคือด้านการจัดการฟาร์มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.28) ด้านการผลิตน้ำนมและการบันทึกข้อมูลฟาร์มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.28) ด้านสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อมฟาร์มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.23) และด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.23) มีค่าน้อยเฉลี่ยที่ต่ำตามลำดับ 2) ปัญหาอุปสรรค คือ 2.1) ด้านนโยบาย ภาครัฐขาดงบประมาณ ขาดการบูรณาการ มาตรฐานฟาร์มไม่เอื้อ 2.2) ด้านองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์ม ด้านสุขภาพ การบันทึกข้อมูล และด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์ยังปฏิบัติน้อย และ 3) แนวทางการบริหารจัดการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Chaiyaphum Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: srekitiporn95@gmail.com, Tel. 061-3954936

คือ ปรับขนาดของฟาร์มให้เหมาะสม ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน และพัฒนาความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สมาชิกฟาร์มโคนม

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the management of dairy farm members; 2) to study the problems and obstacles in the management of dairy farm members for dairy farmers according to the Sufficiency Economy Philosophy; and 3) to find an appropriate approach to the management of dairy farm members for dairy farmers according to the Sufficiency Economy Philosophy. It was a mixed methods research. A sample group was collected from 145 members of a dairy farm as well as an in-depth interview with 10 executives from related agencies. The research instrument was a checklist questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that 1) in overall management, the farm standard components were at a high level in all aspects ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.31). When considering each aspect, dairy cattle feed was at the highest level ($\bar{X} = 5.05$, S.D.=0.45), followed by farm management at a high level ($\bar{X} = 4.17$, S.D.=0.28), milk production and farm data recording at a high level ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=0.28), animal health and farm environment at a high level ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=0.23) and location of the dairy farm, water resources and animal welfare at a high level ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=0.23) with the lowest average, respectively; 2) problems and obstacles were 2.1) in terms of policies, the government sector had a lack of budget, integration, and farm standards, 2.2) on the elements of farm standards, health, data recording and the location of the dairy farm, water resources and animal welfare were still inadequate; and 3) management approaches were to optimize the size of farm, comply with benchmarks and develop knowledge according to the Sufficiency Economy Philosophy.

Keywords: Management, Sufficiency Economy Philosophy, Dairy Farm Members

บทนำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้คนไทยมาตั้งแต่ปี 2517 เพื่อเป็นหลักคิดชี้แนะแนวทางการปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นหลักยึดในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การปฏิบัติงาน นับเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับชีวิตของคนไทยในยุคเศรษฐกิจใหม่เพื่อสร้างพื้นฐาน คือความพอประมาณ ความพอมีพอกิน พอใช้ ดังพระบรมราโชวาทพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม 2517 มีใจความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐานความพอมีพอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด” (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2547)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายในการส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรมีความอยู่ดีกินดี โดยยึดหลักตลาดนำการผลิต ผลผลิตมีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด ทำให้ราคาสินค้ามีความแน่นอน สามารถแข่งขันกับการเปิดเสรีทางการค้าได้ ทำให้อาชีพการเลี้ยงปศุสัตว์มีความมั่นคง สร้างรายได้มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) การพัฒนาประเทศ ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ดังนั้นรัฐบาลต้องริบดำเนินการหาทางช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอย่างเร่งด่วนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการเลี้ยงโคนมและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประเทศชาติ การเลี้ยงโคนมในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำน้ำนมมาบริโภค เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2505 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 ได้ทรงสถาปนาศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์กขึ้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ร่วมกับพระเจ้าเฟรเดริกที่ 9 (King Frederick IX) แห่งประเทศเดนมาร์ก จึงถือเอา วันที่ 17 มกราคม ของทุกปีเป็นวันโคนมแห่งชาติ จึงทรงได้รับการน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญาว่า “พระบิดาแห่งการโคนมไทย” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ปัจจุบันสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดชัยภูมิ มีการรวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์ 2 กลุ่ม ได้แก่ สหกรณ์โคนมจังหวัดชัยภูมิ จำกัด (2564) เลขที่ 96 หมู่ 6 ถนนชัยภูมิ-ชุมแพ ตำบลห้วยไร่ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และสหกรณ์โคนมเทพสถิต จำกัด เลขที่ 12/1 หมู่ 1 ตำบลวะตะแบก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 227 คน จากการวิเคราะห์แผนการดำเนินธุรกิจย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2562-2564) ของแต่ละสหกรณ์จะเห็นว่าปริมาณการผลิตน้ำนมดิบมีแนวโน้มที่ลดลง ดังนี้

ตารางที่ 1 สหกรณ์โคนมจังหวัดชัยภูมิ จำกัด คู่ค้า; บริษัท ภูมิโกลด์ จำกัดและบริษัท แมรี่แอนแดรี่โปรดักส์ จำกัด

ปี บัญชี	ผลการรวบรวมนมดิบจากสมาชิก			ผลการจำหน่ายนมดิบ	
	ปริมาณ (ตัน)	สมาชิก (ราย)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
2562	1,395.79	22	23,781,835.97	1,381.48	26,714,662.45
2563	1,262.37	22	21,338,575.54	1,252.57	24,061,837.00
2564	744	20	12,675,332.38	749	14,313,096.00

ที่มา: สหกรณ์โคนมจังหวัดชัยภูมิ จำกัด ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2564

ตารางที่ 2 สหกรณ์โคนมเทพสถิต จำกัด คู่ค้า;บริษัทเอฟแอนด์เอ็นแดรี่ส์ประเทศไทย จำกัด

ปี บัญชี	ผลการรวบรวมนมดิบจากสมาชิก			ผลการจำหน่ายนมดิบ	
	ปริมาณ (ตัน)	สมาชิก (ราย)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
2562	11,597.88	157	202,962,847.00	11,597.88	219,984,375.00
2563	12,102.51	155	211,793,930.00	12,102.51	228,780,140.00
2564	9,824,875	172	205,389,440.00	9,796,787	212,387,060.00

ที่มา: สหกรณ์โคนมเทพสถิต จำกัด ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2564

จากแผนการดำเนินธุรกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดชัยภูมิ ปริมาณการผลิตนมดิบมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ มีแนวทางการบริหารจัดการอย่างไร เพื่อช่วยให้สมาชิกบริหารจัดการตามศาสตร์พระราชามีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีเริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพตามด้วยเชิงปริมาณ ประชากรมีสมาชิกฟาร์มโคนมจังหวัดชัยภูมิทั้งหมด 227 คนได้กลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกฟาร์มโคนม จำนวน 145 คน การวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) 2 กลุ่ม คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่ดูแลเกษตรกร จำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่ม 20 คน โดยเริ่มดำเนินการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2564 จนถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2564

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม เป็นแบบ Check List โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentages) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (น้อยที่สุด=1, น้อย=2, ปานกลาง=3, มาก=4, มากที่สุด=5)

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อ (Item-Objective Congruency Index: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับสมาชิกฟาร์มโคนมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .840 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย 2 ส่วน คือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แจกแบบสอบถามโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งหมด 145 ฉบับ เก็บด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลตามแบบสอบถาม (Review Data) มากำหนดกลุ่มเพื่อประมวลผลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51-60 ปี การศึกษาพบมากที่สุดคือระดับมัธยมศึกษา ที่ดินใช้เลี้ยงโคนมเป็นของตนเองมีต่ำกว่า 5 ไร่ ประเภทแรงงานในครัวเรือน ส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติผ่านเกณฑ์มาตรฐานเป็นฟาร์มขนาดกลางมีโคนมจำนวน 21-50 ตัว เป็นพันธุ์โฮลสโตนฟรีเซียน มีปริมาณน้ำนมส่งมากกว่า 400 กก./วัน ประสบการณ์เลี้ยงโคนม 5-7 ปีมีรายได้ 20,001-40,000 บาทต่อเดือน การปฏิบัติด้านองค์ประกอบการพัฒนาฟาร์มตามลำดับดังนี้

ด้านปัจจัยองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์มโคนมของสมาชิกฟาร์มโคนมจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.=0.31) โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาหารโคนมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 5.05$, $S.D.=0.45$) รองลงมา คือด้านการจัดการฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.17$, $S.D.=0.28$) ด้านการผลิตน้ำนมและการบันทึกข้อมูลฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.15$, $S.D.=0.28$) ด้านสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อมฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.09$, $S.D.=0.23$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.05$, $S.D.=0.31$) ตามลำดับ

ด้านองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์มโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน สมาชิกมีนำหลักแนวคิดและวิธีการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังในการบริหารจัดการ บนทางสายกลางตามแนวคิดทางพุทธศาสนาร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ทรัพยากรที่จำกัดที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดความเสี่ยง และเพื่อความมั่นคงยั่งยืน พิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ ดังนี้

ด้านอาหารโคนมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรรวมกลุ่มปลูกหญ้าแปลงใหญ่จำหน่ายให้ผู้เลี้ยงโคแบบฟังกัน การมีแปลงหญ้าคุณภาพส่วนตัวให้เพียงพอ ปลูกข้าวโพดแบ่งเพื่อเป็นอาหารหยาบคุณภาพสูงเพื่อทดแทนอาหารชั้นที่มีราคาแพง การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อลดต้นทุน โดยการพึ่งตนเองเป็นหลักและให้ปลูกพืชผักสวนครัวไว้ข้าง ๆ แปลงหญ้าสำหรับปรุงอาหารกินเองเพื่อลดต้นทุนและเป็นการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ด้านการจัดการฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ส่วนมากเป็นฟาร์มขนาดกลาง ประเภทแรงงานในครอบครัว ใช้ทุนส่วนตัวไม่ก่อหนี้เพิ่ม ส่วนมากการบันทึกข้อมูลฟาร์มยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งมีผลต่อการปรับปรุงพัฒนาสายพันธุ์

ด้านการผลิตน้ำนมดิบและการบันทึกข้อมูลฟาร์มอยู่ในระดับมาก เป็นฟาร์มขนาดเล็กถึงกลาง ทำให้ได้ปริมาณน้ำนมต่ำจุดคุ้มทุนควรเป็นฟาร์มขนาดกลางมีแม่โคนมจำนวน 21-50 ตัว การแก้ปัญหาคือต้องซื้อแม่โคเข้าฟาร์มเพิ่มแต่ไม่มีเงินทุน ในการเตรียมแม่โคนมก่อนรีด ทำความสะอาดเต้านมด้วยน้ำยาคลอรีนทุกครั้งและรีดนมเพื่อทดสอบ 2-3 ครั้งทุกเต้า ก่อนรีดลงถังรวม ด้านการบันทึกข้อมูลฟาร์มยังไม่สมบูรณ์ ไม่มีใบประวัติ ไม่มีบันทึกปริมาณน้ำนมรายตัว การส่งเสริมควรอบรมให้ความรู้ชี้ให้เห็นความสำคัญของข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ด้านสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อมฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก มีระบบพ่นทำลายเชื้อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อก่อนเข้า-ออกฟาร์ม การทำสมุดบันทึกบุคคลและยานพาหนะเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้งสามารถตรวจสอบได้ เพื่อเป็นการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์ม ด้านสิ่งแวดล้อมในฟาร์มนั้น มีการคัดแยกขยะติดเชื้อเพื่อแยกเก็บทำลาย ด้านการป้องกันควบคุมโรคในฟาร์มยังไม่ครบถ้วน ไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสีย มีการระบาดของโรคลัมปีสกินซึ่งมีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนม ควรส่งเสริมให้ทำบ่อแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์ เป็นการลดต้นทุน

ด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์อยู่ในระดับมาก การจัดระบบฟาร์มตามเกณฑ์กำหนดมีการปฏิบัติน้อยที่สุดเนื่องจากพื้นที่โรงเรียนมีน้ำท่วมขัง การปฏิบัติงานได้ไม่สะดวก และฟาร์มมีระยะห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมแหล่งปนเปื้อน และโรงฆ่า

สัตว์ ตลาดนัตค่าสัตว์อย่างน้อย 5 กิโลเมตร ยังปฏิบัติน้อยกว่าทุกด้าน ต้องกำหนดแผนการอบรมสมาชิกใหม่ก่อนเริ่มสร้างฟาร์มเพื่อการพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานฟาร์มโคนมต่อไป

ด้านองค์ความรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิธีที่ลึกซึ้ง สมาชิกจะต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพราะจะต้องนำมาผนวกกับองค์ความรู้อื่น ๆ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ ภาครัฐควรเน้นส่งเสริมสมาชิกรายย่อยให้เกิดผลสำเร็จเป็นฟาร์มตัวอย่าง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง

2. ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนม ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายเกณฑ์มาตรฐานฟาร์มไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ การส่งเสริมขาดการบูรณาการ ขาดการต่อเนื่อง ขาดแหล่งทุน ขาดความรู้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ด้านองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์มในด้านสุขภาพโคนม เต้านมอักเสบ การผสมติดยาก การบันทึกข้อมูลฟาร์ม การระบาดของโรคล้มปัสสิกัน และโรค COVID-19 และด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์ยังมีการปฏิบัติน้อยกว่าทุกด้าน ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารจัดการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรต้องปรับโครงสร้างขนาดของฟาร์มให้เหมาะสมกับต้นทุนในการผลิตพร้อมปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐ กรมปศุสัตว์และสหกรณ์โคนมให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้เทคนิคในการจัดการฟาร์มตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผลการวิจัย

1.การบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ ด้านปัจจัยองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์มโคนมของสมาชิกฟาร์มโคนมจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.=0.31) โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาหารโคนมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.05, S.D.=0.45) รองลงมา คือ ด้านการจัดการฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D.=0.28) ด้านการผลิตน้ำนมและการบันทึกข้อมูลฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D.=0.28) ด้านสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อมฟาร์มโคนมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D.=0.23) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D.=0.31) ตามลำดับ

การบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรูปนีย์ ธารทองทิพย์ (2559) พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 51-60 ปี สมรสแล้ว การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.และปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ รายได้ต่อเดือนสูงกว่า 25,000 บาท และเป็นสมาชิกของสหกรณ์มากกว่า 20 ปี ผู้จัดการและพนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 31-40 ปี สมรสแล้ว การศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาทและเป็นสมาชิกของสหกรณ์ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี สำหรับสมาชิกส่วนใหญ่

เป็นเพศชายอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปีสมรสแล้ว การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 5-7 นับถือศาสนาพุทธ รายได้ต่อเดือนสูงกว่า 25,000 บาท และเป็นสมาชิกของสหกรณ์มากกว่า 20 ปี คณะกรรมการผู้จัดการ พนักงาน และสมาชิกมีความคิดเห็นว่า สหกรณ์มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับสหกรณ์ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับของการปฏิบัติต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในองค์กรสหกรณ์นั้น พบว่า คณะกรรมการผู้จัดการและพนักงานอยู่ในระดับมากแต่สมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เรียนรู้จนเกิดทักษะ ด้านการจัดการฟาร์มค่อนข้างมีประสิทธิภาพ

ด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัดณ์ แพงแสน (2560) พบว่า 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในระบบการเลี้ยงทั่วไป ส่วนใหญ่มีอายุ 31-50 ปีจบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด และประสบการณ์การเลี้ยงเฉลี่ย 11.7 ปี ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับอนุปริญญามากที่สุด ประสบการณ์การเลี้ยงเฉลี่ย 11.6 ปี 2) การจัดการการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในระบบการเลี้ยงทั่วไป และระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ มีความคล้ายคลึงกัน ยกเว้นขนาดพื้นที่ฟาร์มโดยเกษตรกรในระบบการเลี้ยงทั่วไปมีพื้นที่ฟาร์มเฉลี่ย 2.64 ไร่ (1 ไร่ เท่ากับ 1,600 m²) และเกษตรกรในระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์มีพื้นที่ฟาร์ม เฉลี่ย 11 ไร่ 3) การจัดการฟาร์มโคนมตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ พบว่า การจัดการด้านแหล่งที่มาของสัตว์ และการจัดการฟาร์มมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด และ 4) ปัญหาการจัดการฟาร์มโคนมของเกษตรกรในระบบการเลี้ยงทั่วไป ได้แก่ อาหารสัตว์ พันธุ์สัตว์ สุขภาพสัตว์ การบริหารจัดการ และราคาน้ำนมดิบ ข้อเสนอแนะได้แก่ การลดต้นทุนค่าอาหาร การตรวจสุขภาพสัตว์อย่างสม่ำเสมอ และการสร้างโรงเรือนแยกสัตว์ป่วย ส่วนเกษตรกรในระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ พบปัญหาการจัดการอาหารสัตว์จากระบบเกษตรอินทรีย์ ข้อเสนอแนะคือ การเก็บพืชอาหารสัตว์ให้เพียงพอในฤดูแล้งและการรวมกลุ่มซื้ออาหารสัตว์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งมีความเหมาะสมนับเป็นสิ่งสำคัญมาก โรงเรือนโปร่งมีสภาพแวดล้อมดี อากาศถ่ายเทสะดวกส่งผลต่อการปรับปรุงพันธุ์ การผลิตน้ำนมในฟาร์ม โคนมไม่เครียด เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเองที่พอเหมาะกับขนาดจำนวนโค โดยได้รับการส่งเสริมจากปศุสัตว์จังหวัด ด้านการฝึกอบรม กลุ่มเครือข่ายเรียนรู้และพัฒนาทักษะประสบการณ์ นำมาพัฒนาฟาร์มโคนมของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านอาหารโคนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ รุ่งแก้ว (2557) พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่มากที่สุด ใช้วิธีการศึกษาทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลฟาร์มโคนม ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการฟาร์มมาตรฐานร่วมกับภาวะสหสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในเชิงสเกลและศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการเพื่อให้ใช้พัฒนาฟาร์มมาตรฐานต่อไป ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและการจัดการฟาร์ม พบว่า เกษตรกรดำเนินกิจการและใช้แรงงานภายในครอบครัว โดยส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดกลางที่มีโค 10-20 ตัว มีรายได้เดือน

น้อยกว่า 10,000-20,000 บาท มีที่ดินเป็นของตนเองน้อยกว่า 5 ไร่ และมีประสบการณ์การเลี้ยงโคนมมาแล้วมากกว่า 10 ปี ข้อมูลฟาร์มโคนมของเกษตรกรแสดงว่าองค์ประกอบฟาร์มส่วนใหญ่อยู่ในมาตรฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยฟาร์มที่มีองค์ประกอบฟาร์มครบทุกเกณฑ์ 92.4% เกษตรกรมีการจัดการด้านอาหารตามมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยฟาร์มที่จัดการด้านอาหารครบทุกเกณฑ์ 83.6% แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มเป็นแหล่งน้ำสะอาดและมีปริมาณพอเพียง ค่าเฉลี่ยฟาร์มที่องค์ประกอบด้านแหล่งน้ำครบทุกเกณฑ์ 81.0% การศึกษายังพบว่า เกษตรกรมีการจัดการฟาร์มได้ดีมีค่าเฉลี่ยฟาร์มปฏิบัติครบทุกเกณฑ์ด้านจัดการฟาร์ม 86.2% แต่มีฟาร์มที่จัดการด้านสุขภาพสัตว์ตามมาตรฐานฟาร์มครบทุกเกณฑ์ เพียง 66.5% โดยเฉพาะไม่มีระบบการป้องกันการเข้าออกฟาร์มในส่วนการจัดการเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ฟาร์มเกษตรกรเฉลี่ย 89.2% มีการจัดการครบถ้วนทุกเกณฑ์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า มีฟาร์มที่จัดการตามมาตรฐานฟาร์มครบทุกเกณฑ์เพียง 69.0% โดยเฉพาะการไม่มีเตาเผาขยะอันตราย หรือติดเชื้อ หรือกำจัดกลิ่น ในด้านการผลิตน้ำนมมีฟาร์มปฏิบัติครบทุกเกณฑ์เป็นส่วนมากคือ 86.9% แต่ไม่ค่อยมีการบันทึกปริมาณน้ำนมเป็นรายตัว ในด้านการบันทึกข้อมูล มีฟาร์มที่จัดการตามมาตรฐานครบทุกเกณฑ์เพียง 54.9% โดยเฉพาะไม่มีระบบบันทึกน้ำนมของโคนมซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้มีการบริหารจัดการด้านการจัดการฟาร์ม ด้านอาหารโคนมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการอบรมเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผลด้านมาตรฐานฟาร์มให้ได้ครบทุกด้านและได้ผ่านเกณฑ์การประเมินของปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิ ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนดได้เป็นอย่างดี

ด้านการจัดการฟาร์ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ รุ่งแก้ว (2557) พบว่า เกษตรกรดำเนินกิจการและใช้แรงงานภายในครอบครัว โดยส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดกลางที่มีโค 10-20 ตัว มีรายได้เดือนน้อยกว่า 10,000-20,000 บาท มีที่ดินเป็นของตนเองน้อยกว่า 5 ไร่ และมีประสบการณ์การเลี้ยงโคนมมาแล้วมากกว่า 10 ปี ข้อมูลฟาร์มโคนมของเกษตรกรแสดงว่า องค์ประกอบฟาร์มส่วนใหญ่อยู่ในมาตรฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยฟาร์มที่มีองค์ประกอบฟาร์มครบทุกเกณฑ์ 92.4% เกษตรกรมีการจัดการด้านอาหารตามมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยฟาร์มที่จัดการด้านอาหารครบทุกเกณฑ์ 83.6% แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มเป็นแหล่งน้ำสะอาดและมีปริมาณพอเพียง ค่าเฉลี่ยฟาร์มที่องค์ประกอบด้านแหล่งน้ำครบทุกเกณฑ์ 81.0% การศึกษายังพบว่า เกษตรกรมีการจัดการฟาร์มได้ดีมีค่าเฉลี่ยฟาร์มปฏิบัติครบทุกเกณฑ์ด้านจัดการฟาร์ม 86.2% แต่มีฟาร์มที่จัดการด้านสุขภาพสัตว์ตามมาตรฐานฟาร์มครบทุกเกณฑ์ เพียง 66.5% โดยเฉพาะไม่มีระบบการป้องกันการเข้าออกฟาร์ม ในส่วนการจัดการเรื่องสวัสดิภาพสัตว์ฟาร์มเกษตรกรเฉลี่ย 89.2% มีการจัดการครบถ้วนทุกเกณฑ์การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า มีฟาร์มที่จัดการตามมาตรฐานฟาร์มครบทุกเกณฑ์เพียง 69.0% โดยเฉพาะการไม่มีเตาเผาขยะอันตราย หรือติดเชื้อ หรือกำจัดกลิ่น ในด้านการผลิตน้ำนมมีฟาร์มปฏิบัติครบทุกเกณฑ์เป็นส่วนมาก คือ 86.9% แต่ไม่ค่อยมีการบันทึกปริมาณน้ำนมเป็นรายตัวในด้านการบันทึกข้อมูล มีฟาร์มที่จัดการตามมาตรฐานครบทุกเกณฑ์เพียง 54.9% โดยเฉพาะไม่มีระบบบันทึกน้ำนมของโคนมซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่เป็นเจ้าของฟาร์มแต่ละฟาร์มมีเป้าหมายการจัดการฟาร์มที่

แตกต่างกันออกไป ฟาร์มที่ต้องการทำกำไรที่เป็นตัวเงินจากการทำฟาร์มให้ได้เกณฑ์มาตรฐานกำหนด จึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข การจัดการฟาร์มอย่างเหมาะสม สามารถวางแผนการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ด้านสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อมฟาร์มโคนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา เซษฐ์สิงห์ (2558) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้ทำการตรวจสุขภาพโคนมประจำปี โครีดนมทุกตัวจะต้องรับการตรวจวินิจฉัยโรคและโรค布鲁เซลโลซิส (ແຫ່ງติดต่อก)ทุกปี เพราะทั้งสองโรคนีติดต่อกถึงคนได้โดยการบริโภคน้ำนม ถ้าผลการตรวจชี้ชัดว่าโคเป็นโรค布鲁เซลโลซิสหรือวัณโรคแล้วจะต้องคัดทิ้งทันทีเพราะเป็นอันตรายต่อการติดโรคไปยังโคตัวอื่น ๆ ในฝูงและผู้เป็นเจ้าของเองด้วย ในการตรวจวินิจฉัยโรคโคจะถูกฉีดทูเบอร์คิวลิน (น้ำยาที่ใช้ตรวจ) ที่ใต้โคนหาง เกษตรกรควรเห็นความสำคัญและผลดีของการตรวจโรค การคัดสัตว์ป่วยออกเป็นการกำจัดโรคเสียแต่ต้นไม่ให้โรคแพร่กระจาย โดยปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่และสัตวแพทย์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมฟาร์มที่เหมาะสมจะทำให้โคนมมีสุขภาพดีซึ่งเป็นผลดีต่อเกษตรกรเอง

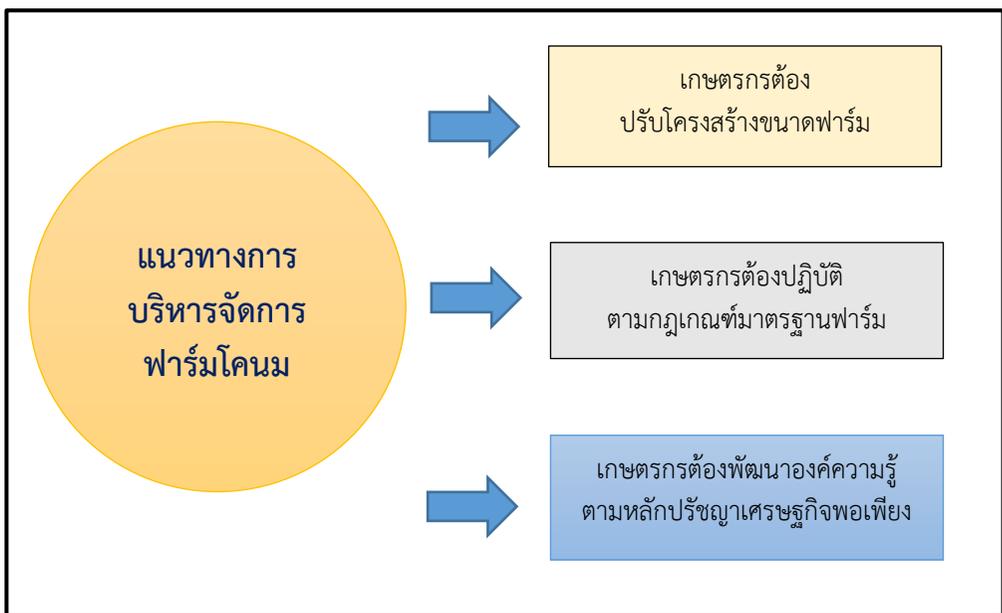
ด้านการผลิตน้ำนมและการบันทึกข้อมูลฟาร์มโคนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัดน์ แพงแสน (2560) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้ศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทำให้มีขั้นตอนวิธีการรีดนมเพื่อให้ได้น้ำนมที่สะอาดซึ่งรวมถึงผู้ที่ทำการรีดอย่างถูกหลักการ ก่อนลงมือรีดควรตรวจสอบความผิดปกติของน้ำนมทุกครั้งก่อนรีดลงถังรวม จากการเรียนรู้จนเกิดประสบการณ์เกิดทักษะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีชีวิตดีขึ้น

2. ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนม ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายมาตรฐานฟาร์มไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ ภาครัฐขาดการบูรณาการ ขาดงบประมาณสนับสนุนที่ต่อเนื่อง ขาดแหล่งทุน ด้านการจัดหาแหล่งทุน พบว่า ต้องการให้ภาครัฐจัดหาแหล่งทุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ มีระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย เพื่อให้เกิดสภาพคล่องต่อการปรับปรุงพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานฟาร์ม ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การระบาดของโรคลัมปีสกิน และโรค COVID-19 และ 2) ด้านองค์ประกอบมาตรฐานฟาร์ม ในด้านสุขภาพโคนม เต้านมอักเสบ การผสมติดยาก การบันทึกข้อมูลฟาร์ม และด้านทำเลที่ตั้งฟาร์มโคนม แหล่งน้ำและสวัสดิภาพสัตว์ยังมีการปฏิบัติน้อยกว่าทุกด้านตามลำดับ ทั้งนี้ด้านนโยบายการส่งเสริม ต้องเน้นการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ และทักษะการบริหารจัดการแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสม เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งจะต้องผนวกองค์ความรู้ทักษะต่าง ๆ ทุกภาคส่วนต้องบูรณาการเพื่อสนับสนุนความรู้ให้สมาชิกฟาร์มนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนามาตรฐานฟาร์ม (GAP) โดยเน้นการพึ่งตนเองใช้ทุนส่วนตัวเป็นหลักและเน้นการออม มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และสร้างจิตสำนึกปลูกฝังอาชีพการเลี้ยงโคนม ซึ่งเป็นอาชีพพระราชทานให้บุตรหลานสืบทอดต่อไป

3. แนวทางการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกได้ 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 เกษตรกรต้องปรับโครงสร้างขนาดของฟาร์มให้เหมาะสมกับต้นทุนในการผลิต แนวทางที่ 2 เกษตรกรต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐ กรมปศุสัตว์และสหกรณ์โคนมให้ได้มาตรฐาน แนวทางที่ 3 เกษตรกรต้องพัฒนาองค์ความรู้เทคนิคในการจัดการฟาร์ม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอแนะองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิที่กำหนดนโยบายส่งเสริม ต้องเน้นด้านความรู้ทักษะภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์ความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ ควรเน้นการใช้ทุนส่วนตัวเป็นหลัก ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ใช้แรงงานครอบครัว จ้างแรงงานในชุมชนเพื่อลดต้นทุนการผลิต เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

2. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิและหน่วยงานส่งเสริมที่เกี่ยวข้อง ควรเน้นการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการโดยนำแนวคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสม

ด้านการมีความรู้ ความมีเหตุผล การมีคุณธรรม การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีความพอประมาณ ให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมเพื่อการพัฒนาสู่ฟาร์มมาตรฐาน เกษตรกรนำความรู้ที่ทักษะเชิงปฏิบัติการไปปรับใช้ในฟาร์มโคนมได้เป็นอย่างดี เป็นอาชีพหลักเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง ยั่งยืน และพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง

3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิและหน่วยงานส่งเสริมที่เกี่ยวข้องต้องบูรณาการร่วมกับสหกรณ์โคนม ภาคเอกชน หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ร่วมวิเคราะห์วางแผนการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อให้ธุรกิจการเลี้ยงโคนมเดินหน้าต่อไปได้ ทั้งด้านการจัดการฟาร์ม อาหารสัตว์ พันธุ์โค แรงงาน การเงิน การใช้วัตถุดิบอย่างคุ้มค่า เพื่อลดต้นทุน และให้ได้ผลผลิตสูง ให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง ทำงานอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิ หน่วยงานส่งเสริมที่เกี่ยวข้องที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องนำความรู้การบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรับประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติในฟาร์มอื่น ๆ ไปในเขตพื้นที่จังหวัดชัยภูมิด้วย

2. หน่วยงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิที่มีหน้าที่ส่งเสริมต้องคำนึงถึงองค์ประกอบฟาร์ม การวิเคราะห์ การยอมรับและปฏิบัติสู่เกณฑ์มาตรฐานฟาร์มตามแนวทางการบริหารจัดการสมาชิกฟาร์มโคนมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรมุ่งเน้นเชิงปฏิบัติการส่งเสริมรายย่อยให้ประสบความสำเร็จเกิดฟาร์มตัวอย่างเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการ

3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิและหน่วยงานส่งเสริมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต้องบูรณาการร่วมเพื่อพัฒนาความรู้ทักษะให้เกษตรกรภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการบริหารจัดการภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิรวัดน์ แพงแสน. (2560). *การจัดการฟาร์มโคนมในระบบการเลี้ยงทั่วไปและระบบการเลี้ยงตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฐปนีย์ ธารทองทิพย์. (2559). สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) จังหวัดราชบุรี กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารเศรษฐศาสตร์รามคำแหง*, 2(1), 121-147.

- สมศักดิ์ รุ่งแก้ว. (2557). *การบริหารจัดการมาตรฐานฟาร์มที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์ภาครัฐและเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สหกรณ์โคนมจังหวัดชัยภูมิ จำกัด. (2564). *การวิเคราะห์แผนการดำเนินงานธุรกิจย้อนหลัง 3 ปี (ปริมาณการผลิตน้ำนมปี 2562-2564)*. รายงานบัญชีประจำปี ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2564. (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.), (2547) *เศรษฐกิจพอเพียง พระราชดำรัส (18 กรกฎาคม 2517)*. บางพลัด เข้าถึงได้จาก <http://km.rdpb.go.th/Knowledge/View/74>
- สุธิดา เชษฐสิงห์. (2558). การศึกษาระบบการผลิตโคนมและการพึ่งตนเองของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม: กรณีศึกษา ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 12: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน*. (น. 35-50). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

